

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejeman ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četrť leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrť leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belfredere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih se plačajo za navadno tristočno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Contrada della croce 233, poleg preture, kder se nahaja tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri urednistvu.

Glasiló slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Knez Milan IV.,

prihodnost srbske kucerine in magjarske namere proti njej.

Ves se Srbska zastava vrnita
vije slavno.

Narodni pism.

Ako bi Srbiji taka magjarska vlada dopadala, potem nimamo mi Magjari k temu ničesa drugega pristaviti, kot „da“ in „amen.“ Ako noče Srbija pa o tem ničesa vedeti, bodo pa zopet vstaje, zarote in sledujoč morda celo zopet tako „pikantne“ zgodbe, katere pridejo pred magjarske stolne sodnike. Na tak način magjarske koristi se le prav nobene škoda ne trpe, kajti potem je na nas plemenitih Magjarih lezeče svetu trobiti, kako je vendar ta Srbija, ki je brez vseh državnih dolgov, strahovito nesrečna dežela.

V tem zmislu je uže vsa vladna peštanska „Reform“ začetkom t. m. tako čudno kvakala, da je enako kvakanje pač neslišano, in gotovo se ne da v enaki predrznosti in brez taktosti dalje priti.

Magjarski modrijan, ki vistem časopisu mladega srbskega kneza nagovarja, ne zahteva ničesa drugega od njega, kot da naj na mah one ude štiriletnega začasnega vladarstva odpusti, tiste zaslužne moze, katerim se ima Srbija za svojo politično veljavo v zadnjem času zahvaliti. Med tem, ko pa te moze grdi in si jih na surov način sumničito prizadeva, ne pozabi ob enem tudi svojih „sosednih“ nesramnosti tako daleč tirati, da knezu celo osebe predlaga, koje naj bi odseljal v svoje svetovalstvo poklical!

V istini, le avstro-ogerskemu oviscauu časnikarju iz tiste posebne baže ljudi, katera razodeva naj višje duševno pokvarjenost, je dano, da se v nesramnostih te baže tako izvrstno odlikuje.

K vsaj sreči pa smemo misliti, da ima sicer se le 18letni pa sedaj za polnoletnega proglašen knez Milan srbsko srce, in da ne bode trpel nobenih ljudi poleg sebe, ki bi poslušali iz ednega ali drugega razloga nasvete in modrosanje ogerskih vladnih kreatur. Da, mi se člo nadejamo, da bode od velikega pokojnika Mihajla nastav-

ljeno delo z božjo pomočjo nadaljeval, in opravičil vse lepe in velike nade, koje postavlja njegov narod vanj. Zarad tega se tudi nadejamo, da bode vsestranske koristi svoje dežele in čast svojega junakstva naroda višje cenil, nego revno hvalo podantjevalih (podkupljenih) pisarjev, ki bi se mu danes prijazno dotikali, jutre pa bi ukali, ako bi njega in Srbijo kakakova žalostna osoda zadela.

Srbija, „ta mlada država bodočnosti“, (Zukunftstaat, kakor jo isti Nemci zovejo) ima res veliko prihodnost, ako bode, kakor se trdno nadejamo, v Parizu poblašeni mladi Milan delo blagega od zlobne roke umorjenega Mihajla nadaljeval. Kot izgledna država bode ostalim posebnost pa pod polmesecem zdihajočim kršćansko-slovenskim narodom na balkanskem poluotoku postala „jugoslovanski Piemont.“

Pri tej priliki pa kot Slovenci obžalujemo, da se je Avstrija do Srbije z malo izjemo skoro vselej je mrzlo obnašala, tako, da je še te dni Blaznavac rekel: „Mi nismo z Avstrijo sicer v nobeni razprtji, pa vendar le prijatelji si nismo.“ Avstrija je Srbe vedno ovajala za upornike pri Turčiji in Ruska se je morala zanjo potezati. Vse delovanje absolutnega Metternicha je bilo proti Srbiji obrnjeno, celo stoletje so trpeli naši kršćanski narodi pod sovražtvom Avstrije. Tudi v naj-novejšem času*) se nij Avstrijska (Andrassy-eva) politika do Srbije pobojšala. Ruski pa se ima Srbija mnogo zahvaliti. On je v drenopoljskem miru (1829) prevzela poročstvo za skorej samostalno Srbijo, katero so si srbski junaki pod Črnim Jurijem in Milošem Obrnovičem priborili.

Avstro-ogerska je pokazala, pravjo Srbi, svojo neprijateljstvo do Srbije že poprej s tem, ker je po preiskavi zarad umora (16. junja 1868) blagega Mihajla bivšega odstavljeneza kneza Sk. Kara-gjogjevića, njenega kot kneza vednega prijatelja, za nekrivega spoznala, med tem, ko ga so pa srbske preskušne sodnije kot vdeleženca omenjenega umora krivega spoznali. S tem činom je bila Srbija zlo razžaljena ter ni čuda, ako se je tudi zarad tega Blaznavac poslednje dneve do neke osebe pritožil.

*) Vojni prepovedi, v led katere se ne smejo avstrijske vojske in druge sile, niti druge države tega srbskega državnega čina dotikati!

Blaznavac je tudi rekel, da „status quo“, jo za kristjane na Turškem - smrt; 18 milijonov je kršćanskih narodov (vočidel Slovanov) v evropski Turčiji, le 1/2 milijon je Osmanlije, (pravih Turkov); ostali so renegatje, ki tudi Turke in njih trinožno vlado ludo črtijo. Nekateri teh renegatov so bili nek 1848. l. objavili, da bi radi zopet krst sprejeli, da bi le mogli jarem visoke porte *) otresti! — Po teh spominskih črticah, ker se tudi mi Slovenci vsled obžalovanja vredne prepovedi te zgodovinske svečanosti proglašanja Milana IV. udeležiti ne moremo, vendar kličemo z radostnim srecem: Bog živi mladega kneza Milana M. Obrnovića IV. na diku i slavu Srbije in vse Jugoslavije! Živio!

Politično društvo Soča.

Zapisnik

občnega zbora dne 24. avgusta 1872.

Nazočih 23 udov. Predseduje: g. dr. Lavrič. Zapisuje tajnik: g. Viktor Dolenc.

Predsednik bere 1. točko dnevnega reda: Volitev onega odbornika, in vabi nazoče, da ga volijo. Od oddanih 23 glasov je dobil dr. Rafael Rojic 18, g. Mašera, vikar v Št. Mavru, 2, in g. Ljudevit Premrl, uradnik na železniški postaji 3. Izvoljen je tedaj g. Rafael Rojic za odbornika.

Gospod doktorand Oblak izreče kot pooblaščenec nenazočega g. dr. Rojca, da zadnji ne prevzame odborništvá, ker mu tega ne dopuste mnogi posl. Predsednik vabi tedaj nazoče k drugi volitvi, pri kateri je izvoljen g. vikar Mašera s 17. glasovi; poleg njega sta dobila g. Premrl 7 glasov in g. France Leban, kaplan v Biljah, 2 glasa: Ker se tudi g. Mašera brani odborništvá, čes, da nijma časa, se preide k tretji volitvi. Voljen je za odbornika g. Ljudevit Premrl s 17. glasovi, 8 volitev je glasovalo za Štefana Makuca, 2 pa za g. Franceta Lebana.

Predsednik g. dr. Lavrič, odda predsedništvo

*) Tako se navadno turška vlada in država imenuje. PIS.

LISTEK.

Pisateljci ženske ljubezni.

Spisal

Obiazarič.

Z nježno roko, zala gospodičina, ste odprli okence svojim čutom in ste jih izpustili, da letijo po svetu ko značne golobice. Kdor ni nikoli čutil ognja, ki bi mu ga bila skrivaj položila v srce boginja. Živa, Vas ne bo umel, kdor prvokrat ljubi, Vam bo pritrjeval, in kdor je kedaj gorčel v ljubezni in zdaj ne več, bo spet drugače sodil Vaše čute.

Jaz, kar mene tūče, ne bi vedel kaj bi rekel; tudi nočem razkrivati ne ran ne radosti, katere mi je kedaj iz svojega tula poslal poredni fantek Cupido: hočem pa posneti iz prijateljskih pisem nekoliko črtic, katerih so me spomnile Vaše vrstice, da Vam bo mogoče pozvedati se, kako moški ljubezen čutijo. Nadejam se, da mi ne zamerita prijatla, ker se tukaj spomijam nju, ki sta menda mene pozabila.

„Ti se mi smejaš“, mi je enkrat pisal vrst-

nik, ki je o šolskih prazninih zdihaval v prvi ljubezni: Ti se smejaš, ker sem Ti razkril, da mi ni mogoče ne po dnevu pri miru biti, ne po noči slatko spati. Pa kaj bi si ne smejal? Ti se raduješ skrijančevega petja, ti pozdravlja vzhajajoče sonce, s pukič čez peča hodš prostega srca po zelenem lesu in nimaš druge skrbi, ko čakati plahega zajca, zvečer se sprehajaš vesel po domačih gajih, kjer mila petje zaljubljenega slavčka ne budi otožnih čutov v Tvojem srcu, ali pa Ti ram no vince v krogu prijateljev žari Tvoje že tako veselo lice; z eno besedo, ves si svoj. Kako je vse drugače pri men!

Zjutraj vstanem iz postele, kjer celo ljubo noč nissem našel počitka, nečinem se običeom in grem v vrt: kako predrugače to je za-me vse, ker le nanjo mislim, in njo viditi celina. Večkrat sem bral, da k zaljubljenemu govori vsaki cvetlica, vsaka najmanjša reč, a to ni rečes pa je, da hočem jaz z vsako rečjo govoriti, da iščem najlepše cvetlice, katero bi požaril nje; kakor brez uma hodim iz hiše v vrt in nazaj v svoji samotni sobi se večkrat vsedem in zligam njej na čast kako pesmico, pa ne morem je zložiti, ker ah ne morem pri miru sedeti, alker nimam dovolj besed, da bi hvalil njene oči, njene lica, njene krasne lase. In kadar grem na prosto mimo

njenega okna, in jo zagledam, ko se svojimi prstiči popravlja kaj pri rožah, katere sama zaliva, in jo pozdravim ter mi ona prikladno odzdravi, veruj mi, jaz ne vem sam, kaj mi je. Kadar pridem v njeno družino, kamor me vleče neznaana moč, mi je prav tesno pri srcu, rad bi bil utjuden, pa čutim, da sem okoren, ona je z mano prijazna; kadar sva po naključji za trenutek sama, rad bi jej na kolenih povedal, kaj čutim, a ne vem, kaj me zadržuje, beseda mi zaostane v grlu in molčim; šo izdihljeja izdihniti si ne upam. Kad je imam nezimerno, in ne morem ji tega povedati. — — —

Pozneje mi je pisal prav tisti prijatelj med drugim takole: „Jaz bi vse rad zanjo storil, svojo nagojenost bil jej rad pokazal, kakor koli bi mogel. Tako daleč sem zašel, da sem že včasih želel naj bi prišla boginja mojega srca v kako nevarnost in da bi jaz zraven bil in jo rešil. To sem še včeraj mislil, ko sem se peljal zraven nje in njene matere v kočiji zraven Soče, ko smo prišli do mesta, kjer je voda cel kos ceste odrgala. Če bi se bila tam kočija prevrnila in ko bi bila ona padla v vodo, skočil bi bil za njo in če bi bil tudi sam v valovih poginiti moral, sumo da bi bila ona rešena. Bratec moj, veruj mi, da ne vem, kaj delam in kaj mi-

prvemu podpredsedniku g. Matiju Doljaku, ker je sam poročevalc o prihodnji točki.

G. podpredsednik Doljak prebere 2. točko dnevnega reda: Peticija za narodnostno postavo in za preuredbo deželnozborakega volilnika in da besedo g. dr. Lavriču, poročevalcu odborovemu. G. dr. L. razlaga v teatnem govoru narodnostne razmere goriških Slovencev in potrebo narodnostne postavbe, da enkrat neha razdraženost mej narodnostim, potem pravičito prestavo narodnostne postavbe, katero je Hohenwartovo ministerstvo predložilo českemu dež. zboru (To prestavo prinesemo v enem prihodnjih listov) in naposled čita sledečo peticijo:

Veselslavno c. k. Ministerstvo!

„Justitia fundamentum regnorum“ je bilo geslo ranjkega cesarja Franca I., „Recta tueri“ pa geslo cesarja Ferdinanda I.; tedaj dveh vladarjev, katera sta imela absolutno gospodarstvo v cesarstvu, in to oba lepo znači. Njegovo Veličanstvo sedanjí naš cesar, je gotovo pričakoval, da se bode to pravno načelo po novem ustavnem poti toliko bolj uresničilo in da bode osrčilo vse avstrijske narode. Nadja a se je tega večina teh narodov, in se veselila, da razvije naša država v svobodi vse svoje moči, da pokaže svoje kreposti v najlepšem blisku; zato so se vsi čvrsto lotili težavnega delovanja. Dosledno je namreč sklepati, da več ko se narodi razvijajo in krepijo kot deli, toliko bolj se mora krepiti država kot celota. Nasprotno je očitvidno, da, slabeji ko so na duši telesu ali premoženji posami: udje kako celote, slabeja je ona, in če se moralno uniči kak del, mrtva je dežela na dotičnem kraju. Razvoj vsakega naroda, posebno prostega ljudstva, je pa naraven in mogoč le v njegovem lastnem jeziku, po narodnem slovu se sodi omika vsakega ljudstva! To so naši postavodajavni krogi deloma priznali, ter proglasili so § 19. drž. osnovnih postav. Toda kaj pomaga najboljša postava, ki se pa ne izvršuje. Ona izbuja v začetku nado, po naravnem pravu, in dani postavi opravičeno, da se bode izpolnila pravična ta tirjatva vsacega naroda, in zadostilo silnim potrebam njegovim. Ako se pa to upanje goljufivo pokaže, mora to razsrditi najzmernejše in najpotrpežljivejše narode, posebno če so državljani si vsota ne samo svojih dolžnosti, nego tudi svojih pravic. Pravičnemu srdu se pa združi osramočenje, če se v kaki deželi clo narodni večini po silni vrine jezik manjšine.

Prav tako se godi na Goriškem. 130.000 je Slovencev, in k večjemu 70.000 Italjanov, vendar pa nadvladajo Italjani v javnem življenju, in prave enakopravnosti ni ne v deželnem zboru in odboru ne v c. k. uradnih. Celo nemščina se tukaj šopiri, in nekatere c. k. uradnike ne nehajo nemško dopisovati slovenskim občanom in strankam, kakor da bi bili Slovenci le zaradi uradnij na svetu. Tako zaničevanje te postavbe mora podkopavati čast in veljavo uradnij in zaupanje v nje, kajti prav one bi morale biti varhunjce in izvršiteljice postav; toda žalibog v tem obziru: nijso pri nas.

Prav tako se nam godi v šolah, katere imajo povsod drugod tudi nalogo, hraniti naroda duh, poblaševati njegovo duševno življenje in pripravljati njegov materijalen napredek. Ali pri nas Slovincih se narodni naš jezik še zmirom kakor

v uradnih tudi v šolah zatira, ali pa se ovira kolikor je mogoče.

Nijso našemu jeziku odprla vrata niti v sve-tiških pravice, niti v sve-tiških divnih muz, le po postranskih vratih se sme vrvati po tihem v te prestore. Kratko se nam torej pravice, brez katerih nij svobodega obstoja, niti zbirnega napredka. Kdo je pa kriv? Mogočna cesaristična stranka je, ki hoče biti svoboljnja, pred vsemi, pa nas Slované tlači v imenu svobode, in nas v svoji oholosti pruje polbarbare, nepravde enakopravnosti. Može so, ki hočejo biti polri državniki, pa nas zatirajo in v strasti slepa v. dijo, da slabijo Avstrijo, če prezirajo pravo in postavbe, če sejejo nestogo, srd in sovratstva mej narode iste države. In to delajo, akoprav se okolnosti po Evropi take, da bi morala Avstrija hitro okrepiti in zediniti vse moči vseh svojih narodov. Čas je tedaj, da se po gestih gori omeje-nih uresniči Njegovega Veličanstva našega, sedanjega cesarja želja, da bi se pomirili vsi avstrijski narodi.

Gotovo je to mogoče izpeljati po enakopravnosti, in najlepšo pot je pokazalo poprejšno mi-nisterstvo predloživši českemu deželnemu zboru načrt narodnostne postavbe. Ta načrt, ki daje §. 19. drž. osnovnih postav kosti in meso, smo Slo-venci radostno brali, ker je popolnoma pravičen vsakemu, in nij mogoče, da bi nadvladal in tlačil drugi drugega. Na Goriškem so naro-tnostne razmere podobne razmeram na Českem, ker sta tudi tukaj dva naroda slov. in italijansk; malo bi bilo torej treba preurediti ta načrt, da bi bil izyrsten. Sploh ga odobravamo, in posebno §. 4. ker imamo 3 občine pod korminskem, in 3 pod tržiškim okrajem, ki bi se morale Italjanom odte-gniti, da narodno ne poginejo.

Zato so naši slovenski poslanci v deželnem zboru 1871 soglasno interpelovali visoko vlado, ali bi hotela tudi Goriškemu deželnemu zboru predložiti, gori omenjenemu podoben načrt narodnostne postavbe.

Na to je odgovor prišel, da nij moglo mi-nisterstvo tega storiti, ker nij nihče v Gorici take postavbe tirjal. Zdaj se ne more več kaj takega reči, in podpisano društvo podpira to tirjatvo vseh slovenskih poslancev navdšeno in na vso moč.

Toda ne samo take narodnostne postavbe, ampak naša dežela prav nujno potrebuje tudi, da se preuredijo deželna ustava za Primorje in dodatek k tej postavi od 26. februarja 1861 kar se tiče poknežene grofije Goriške in Gradišćanske, pa deželni volilni red izdan za to grofijo.

Nas Slovencev je, kakor smo poprej opazili 130.000, Italjanov pa 70.000 k večjemu, in vendar imamo le 10 a drugi 1. poslancev v zboru; in raj vse sile napnemo, po stari postavi jih ne moremo spraviti v več zbor. Potem takem je deželna večina obsojena v deželnem zboru vedno v manjšini biti! Naši slovenski poslanci so zatorej v zboru leta 1871, ko je bila preuredba gori omenjenih postav na dnevnem redu, v sporočilu manjšine dotičnega odseka položili pravičnu in prav zmerne tirjatve našega naroda in to sporočilo prvih dveh postav potrjujemo in se nanj sklicujemo.

Potrjujemo iz predstavljenega načrta za vo-lilni red mej drugim posebno: izključbo c. k. uradnikov od poslanstva tajno glasovanje z listki, neposredne volitve z oločenimi volilnimi kraji v volilnih okrajih in da se volilna pravica vzame trgovski zbornici.

Zahtevamo pa, da bi se volilna pravica dala vsem v Gorici in po deželi, ki plačujejo saj 5 gl. davka od nepremakljine, obresti ali dohodkov. Tudi naj postava odloči, da ima pri volitvah na-zoči vladarski volitveni komisar le dva volilca zbrati volilno v komisijo a ne 4 po §. 29, vse druge pa volilci sami v razmeri 2 proti 5 tim.

Vvesti si, da delamo našemu narodu, svobodi in državi v korist, čast nam je, predložiti vi-sokemu ministerstvu na podlagi te razprave in vsled sklepa političnega društva: „Soča“ in v imenu tega društva to peticijo.

Naj blagovoli visoko c. k. ministerstvo pred-ložiti prihodnemu deželnemu zboru goriškemu načrt narodnostne postavbe po vzgledu načrta pred-stavljenega leta 1871 deželnemu zboru na Českem s premenbami, katere zahtevajo naše posebne razmere, in načrt za preuredbo deželne ustave za Primorje in dodatek k tej postavi od 26. fe-bruarja 1861, kar se tiče naše grofije, pa volil-nega reda za deželne poslance po sporočilu in mislih gori omenjenih.

Slovencl in narodna jih delavnost.

„Slovenski Narod“ je prinašal pod tem naslovom 10 prav zanimivih člankov; v zad-njem piše takole:

Ne zanašajmo se na vlado, ne čakajmo boljnih vlad, nego delajmo tako, kakor da bi takih več ne pričakovali; pri tem pa vendar tirjajmo, kar je našega; kajti pravica se ne smeje nikdar in nikjer samovoljno zapuščati.

Začnimo se politično organizovati; pre-prežimo vse kraje in kote slovenske s svojim političnim in narodnim uplivom; zasajajmo svo-jo peto ludi tam, kjer je malo upanja, ker energičnost bode s časom vendar nekaj dosegla in nam nekaj tal priborila. V dobri in zvest-nej organizaciji je naše spasenje.

Združujmo pa s političnim delovanjem tu-di skrb in brigo za svojo socialno zboljšanje, za društveno in družbinsko boljše življenje. Vredjujmo narodne svečanosti in veselice; de-lajmo psihologično na naše ljudstvo; razširjaj-mo pripomočke k omiki: knjige in časopise.

Ne gledimo preboječe na oblake v visokej politiki! Uprimo svoje oči raji na krasno na-šo domovino slovensko, in jo obdelujmo z mar-ljivostjo in trudom. Delo! bodi naše geslo; v njem iščimo svoje tolažbe, v njej svoje boljše nadeje! Vzbujajmo tudi druge k delu ter za-tirajmo oni moderni pesimizem, v kateri se lenivost rada kakor v plašč zavija.

Bodimo pravični nasproti svojima vodite-ljem, spoštujmo se vzajemno! Karajmo, kar je krivega, pripoznavajmo poštene zasluge! To bode vsemu našemu narodu pred drugim v čast. Za našo pravdo borimo se hrabro; ne bojmo se nobenega krivičnika, naj tiči v tem ali onem suknu.

Skrbeč za нравstveno povzdigo naroda ne zabimo jegovih telesnih potrebstij. Pospe-sujmo vsa sredstva in vse znanjbe, katere ve-dejo k boljsemu materijalnemu stanju. Bodimo kakor v politiki, tako tudi v gospodarstvenem oziru pogumni in podvzetni!

Pripomagajmo si na vso moč h krepkemu narodnemu meščanstvu, katero daje najboljšo podlago narodnej samostalnosti in svobednosti. Sedanje kontumaciranje slovaške večine v Cis-lajtanciji ne bilo bi mogoče, ako bi Slovani re-čih in več slovanski mislečih mest imeli. Saj se mi Slovenci pri vsakej priliki nevgodno in s tožnim srcem moramo spominjati, kdo v Ljub-ljani gospoduje, da o drugih mestih po Sloven-skem niti ne govorimo!

Konečno pak se nekaj nastetov, kateri so k boljsemu našemu napredovanju potrebni. Gledimo ostro na to, da se pri vseh naših de-lih in narodnih podvzetjih нравstvenost in poš-tenost neoskrunjena ohrani. Hinavstvo, zvičaj-nost, sleparstvo in surovost bodi črtjena!

Začnimo pravi svobodoljubi postajati; ne krušimo stan stanu, osoba osobi svobode; ne strahujmo in ne zatirajmo se sami med seboj!

lim, kajti jaz čutim neizmerno bolest, in kadar se mi ona dobrovoljno nasmehlja, nepopisljiva je tedaj moja radost. Ona je lepa, je prijudna, je zlahtnega srca. — sam stvarnik je ni mogel popolnejše vstvariti. In jaz sem nesrečen, pa ne vem, zakaj. Blegor mladenču, ki o ljubezni ne vé!

Drug izmed mojih dveh prijateljev je bil mirnejši, ker hladneje, manj vroče krvi. Enkrat mi razkrije svojo prvo ljubezen tudi v pismu. Pisal je: „Pred nekimi tedni sem se sprehajal proti D.; na poti dojdem prej nepoznano gospo-dičino, ki se je šetala menda s svojimi in o ka-teri Ti sedaj samo povem, da ji je ime „Marie.“ Črnolasa je in črnooka, raji črnkastih ko bledih lic. Jaz ne vem, kako, vendar ko stopam zanjo ji pade na tla čna rokovica, ko je menda robec iz žepa potegnila. Ona tega ni zapazila. Lahko si misliš, da sem hotel biti njuđen, ali, kakor se pravi, galant, pobere rokovico in jo gospo-dičini donesem. Prijazno se mi ona zahvali s svojim črnim očesom, jaz pa priklonivši se jej od-nesem v svojem srcu čuden čut, od katerega mi je Julij, smeja je rekel, da je ljubezen. In res, jaz vidim, da jo imam vedno rajši, toliko bolj ker imim zdaj večkrat priliko z njo skupaj biti, ker njeni stariši nas zdaj večkrat obiskujejo, kar v našem malem trgu ne more drugace biti. Ona jaha in jaz jej jaham zdaj vsakokrat na strani;

dragi moj prijatelj, to ti je veselje! Vendar ne-ko čudno vedenje opazujem na njej: ona je hitro razdražena, pa jaz jej tega ne jemljem v zlo, ker je — Aleksandrička! Ali tudi Ti ljubiš? —

Pa kaj bi pričel vse, kar sta mi prijatla o svoji ljubezni pisala? Celo knjigo bi napolnile njune pisma. Toliko raj še konečno povem, da je eden razkril svojo ljubezen, ko je ljubico učil igrati „šah“, drugi pa, ko sta si menjala svoje fotografije. Obema je bil odgovor ugoden; us-trašila se je ta, ko je čula izpoved prvega, raz-kriila je svojo ljubezen, pustila šah in — zbežala je. Druga pa je molčala z nježno ročico je strast-no stisnila roko svoemu ljubljencu in tresoča se na vsem životu je nagnila svojo glavo na njegove prsi. Ljubav seh štirih je bila nedolžna, ognjana, kakor mi prčajo celo pisma, med ka-terimi so nektera iz peresa ene omenjenih kra-sotic, katerih pa ne prijavim, ker nočem biti in-diskreten proti lepemu spolu. Omeujam, da pisma niso bile pisane na mojo adresu, ampak, da jih imam iz prijateljev roke. Ljubici ste prisega-li večno ljubezen.

A zdaj? Eva je srečna soproga gospoda, katerega prej ni poznala, „Marie“ žalibog ni zado-voljna v svojem zakonu, prijatelja pa prej zvesta svojim prisegam čakata, da se ob njih prelomijo prisega družih gospodinj prisezene v prvi ljubezni. (Konec prik.)

Bodimo prijatelji napredka; prisvajajmo si vse koristi novih znajdb, znanostij in umetnostij. Brez tega prisvajanja nikakor in nikar ne bi mogli izobraženejših narodov dojeti.

In slednjič: postavljajmo se v vseh vprašanjih in zadevah edino in izključivo na narodno politiko, puščaje na strani druge menj važne stvari, ktere so večidel onostranske in naše slogi pogubne. Pustimo na strani vprašanja, kdo je liberalen, kdo klerikalen, kaj kdo misli o cerkvenem premoženju, kaj o starem in novem katolicizmu, kaj o rimskem vprašanju itd. Mi Slovenci ne samo da teh razmer rešili ne bodemo, ampak tudi nijnamo časa k temu, ker nas vse imenitnejše skrbi obhajajo, najprej skrb za naš narodni obstanek in za prve pogoje njegovega duševnega in telesnega izboljšanja. Omejujmo svoje moči samo na to, kar je potrebno!

Dopisi.

V Gorici 28. avgusta. — Občni zbor našega društva dne 24. t. m. je bil prav slabo obiskovan; odbor je odločil v ta namen neprimerni dan, kajti o semnjih se sicer ljudstvo v obilnem številu zbira v mesto, toda ne v namen resnih posvetovanj, ampak po svojih opravilih. Pri vsem tem je bila po dolgočasni trikratni volitvi enega odbornika razprava o predlogu zastran narodnostne postave in preuredbe deželnega volilnika prav živahna in zanimiva. Nekdo izmed govornikov je pogrešal ces. komisarja, katerega nij bilo zdaj že v drugič pri Sočinem zboru; menil je, da je primernejši, ako se do sedajne vlade govori v podobi resolucij ko peticij, katere bi preziraje v koš vrgla; „žalibog“ je rekel, pogrešam pa tudi na onem mestu vladnega komisarja ki bi imel vladi povedati, kako čutimo in kaj zahtevamo. Toda gospoda govornika mnenje nij našlo podpore med poslušalci, marveč se mu je precej odločno odgovorjalo.

Sicer je res čudno, da nij ces. komisarja k našim zborom? ko vsi ustavaški listi tako radi spodjedajo in zanikujejo avstrijsko čutje Slovencev, ko triesterčin goriški „špicelj“ zopet v zadnjem članku Soče obelgradski, svečanosti volja separatistične tendence, ali kaj enacega, ko nas, in Sočo se posebno - povsod črni in obrekujejo, naj bi bil gosp. baron Rechbach edini, kateri se zanaša na našo lojalnost? Skoro je neverjetno in brže bi mislili, da mu ni naznanilo zbora prišlo pred oči, ali pa da je na njo pozabil. Sicer zastran naših zborov prav lahko mirno spi.

Ker je bila razprava prve točke dolga, je nekoliko bolj oddaljenih članov odšlo in pri drugi točki se je moralo nekoliko društvnikov privabiti, da se je postavno število dopolnilo.

Tabor je sklenjen. V Renčah se zberemo dne 6. oktobra, če nam Auersperg in tovarši računna ne prekrizajo. Renška oklica in sosedne županije so sicer čisto slovenske, toda prebujene niso še tako, kakor druge občine v goriški okolici in drugod po Goriškem. Naj jih bo tabor za vselej predramil k čvrsti narodni zavesti.

V goriškem mestnem zastopu je še vse pri starem; Pajerjeva stranka deli „strike“ in zato nij bilo zdaj že trikrat postavnega števila pri napovedanih sejah. Tudi odseki počirajo. 24. avgusta je popolnoma stekla doba županova in podžupanor, tako da sloni mestni magistrat na čisto nepostavni podlagi in ministerstvo se vedno odlasa rešiti pritožbo zastran zadnjih volitev. Kaj nastane iz te zmešnjave, kak bo konec sedajne anarchije v Gorici? Bog vé! Kdor je intrigo zmesil in zmešnjave vzročil, si morda zdaj v pest smeja, toda če je resničen pregovor, da solnce časom vse razkrije, doseže tudi njega zaslužena kazen in menda največa: zaničevanje someščanov.

Iz Solkane 27. avg. [Izv. dop.] Znano je gotovo bližnjim pa tudi bolj oddaljenim prebivalcem goriške grofije, da so pred nekaterimi leti po c. k. ministerstvem zaukazano od 15. maja 1822 štev. 18190 vsi isti, kateri so šli z vozom ali živino skoz Gorico, le pri vходу mesta mitnino plačevali, pri izhodu pa jih je mitničar naprepustil, in ni tirjal od njih plačila. Ta postava bila je veljavna, se ve, za vse četiri mitnice goriškega mesta, namreč za ono proti Italiji, proti Trstu na Dunajski cesti proti Krajnskemu in na solkanski cesti proti Koroškemu. Morali smo pa vendar nekoliko let mitnino plačevati, vkljub omenjenemu ministertvenmu za ukaz pri vходу in izhodu iz mesta.

To pa nij vsem znano, da se je solkanska županija zedajena z grgarsko, trnovsko, čepovansko, lokovsko, bajnsko in batovsko pritožilo pri finančnem vodstvu v Trstu in tudi pri visokem ministerstvu v Beču zaradi nepostavnega pobiranja mitnina, pa brezuspešno.

Veliko zaslugo si je pridobil v tej zadevi tukajšnji veliki posestnik gosp. prof. Flam Puppi, ker se je dolgo časa s finančnim vodstvom boril. Kar se omenjenim županstvom nij posrečilo doseči, je on se svojo nevtrudljivostjo pri finančnem vodstvu v Trstu vendar le dognal, da ima ljudstvo pravico pri vходу v mesto pobotnico tirjati in pri izhodu iz njega njo namesto še enkratnega plačila, mitničarju oddati. Enej osebi se je tedaj posrečilo isto krivico odpraviti, katero odpraviti se sedmerim županstvom z jasnimi dokazi po uradnem potu ni posrečilo. Žalostno zadosti da mora z davki že tako preveč obložen narod svoje pravice, koje so njemu že davno s postavo zagotovljene, od uradov po ovinkih iskati.

To objavljam, da se ho. ljudstvo svoje pravice zavedalo kar se goriških mitnic tiče, in izrekam ob enem željo, naj bi to vsa županstva občinarjem hotela naznaniti, ker nima vsakdo prilike tega po „Soči“ pozvedeti. Pravično bi bilo, in to tudi tirjati smemo, da bi dotične uradnike krivičnemu najemniku eno svoto, koja se je na mitnicah krivično tirjala in se še tirja, povrniti ukazale, in ker nij mogoče je med posamezne razdeliti, da bi se obrnila v korist ubogih naše dežele. Upati je, da bodo dotične uradnike skrbele, da se ljudstvu v tej zadevi pravica zgodi in da bodo onega, kdor nepostavno mitnino tirja, po postavi oestro kaznovali.

S Tominskega 15. avgusta. [Izv. dop.] Žal mi je, da moram preč. gospodu Ant. Rutarju, ki je bil v „Sočo“ nekaj „poslal“, omeniti, da meni ono „poslano“ nikakor ni razjasnilo stvari. Kaj imajo Iskarjotovi denarci (evfemistično rečeno: vladina podpora) in pa Vaši dohodki skupaj? In, če morajo dohodki priti v govor, mar niračunski odsek c. k. tržanskega namestništva za vagan žita odbil le 4 gl. Vam, vladnemu Benjaminu, ko je bil n. pr. dub. pomočniku pri sv. Luciji vagan enakega žita zaračunjen po 8 gl.? Cena v Volčah in pri sv. Luciji pa ni tako različna, ker vasi niste dalje vsaksebin ko za kobilicim skok. Ne ostane toraj družega, kot da priznate, da sedite na vladni limanici, kakor vjeta senica; in Vi še vedno požete, kakor bi nič ne bilo!

Da se Vam je mesto stalnega poboljška, mesto povrnitve za odvzeto nekaj vrglo, ne morete reči, ker potem bi morali dokazati: 1. da niste na podlagi namestništvenega razglasa glede poboljška za eno leto, ki ga je nadškofijstvo duhovnom v pregled razposlalo, Vaše prošnje z drugimi prosilci pri nadškofijstvu vložili; 2. da niste bili od nadškofijstva z drugimi 56 prosilci za „podporo“ vladi priporočeni; 3. da Vam pri davkariji ni odkazanih 100 gl., kakor Vašim tovaršem.

Iz Avč 16. avg. [Izv. dop.] Naš župan, kateri je bil prigradil kos občinskega pašnika k svoji senožeti, je mirno gledal več časa, kako so ga tudi drugi občinarji postemali in kose občinskega pašnika zase ograjevali. To je bilo nekterim občinom preveč in pritožili so se. Sedaj se jo župan zdramil, in ukazal je, naj občinarji ograje odstranijo. Ker je on svojo ograjo pustil stati, se občinarji niso hoteli udati njegovemu ukazu. Na to prosil župan od glavača pomoči, ki mu je tudi dovolil s tem, da mu 7. t. m. pošlje žandarje, ki naj bi ga podpirali pri podirajući ograj. Ti pa niso našli župana doma, ali ker se je bil skrtil, ali ker je bil šel po svojem opravilu iz doma, ker kupčuje s kravami. Obrnili so se tedaj do podžupana, ki je dal vie ograje, tudi županovo odstraniti. Kdo je bil kriv, da je občina zgubljala kos za kosom svojega pašnika? Župan!

Ta župan še ni položil računov za leto 1870-1871; deželni odbor ga še ni k temu prisilil. (Če niste se svojim županom zadovoljni zaradi njegove „poglavitosti“, kakor pravite, je v Vaši oblasti daga v prihodnje volite. Opazka uredništva.)

V Trstu, 27. avgusta [Izv. dop.] Beseda, ktero je napravila Rojanska čitalnica preteklo nedeljo 25. t. m. je bila zaključek letne sezone. Počastilo je nas 13 Srbov, kateri so imeli popoldne pred besedo obed, kakor je pri njih navada. Čelega janca pečenege so imeli na mizi v tem, ko so se narodne srbske pesni prepevale in napitnica slišale, in veseleli so se tem bolj, ker so bili v narodnem domu.

Z lepim govorom, kterega je imel g. predsednik Žvanut, začela se je beseda; povdarjal je govornik važno slovesnost uspoljenja Milana na srbski

prestol, kar je za vse Slované važno in slava je donelo brez konca mlademu vladarju, da ga Bog živi in ohrani, ter mu pomodi pri njegovem imenitnem delu.

Zraven tega se spominja g. predsednik čitalnice uda R. čitalnice, kterega ves svet pozna, kterega imenujemo diko Jugoslavije in na to pade zagrinjalo iz zlatega okvirja; Strossmayer se vidi v naravni velikosti, kot živ na platno zlit, kar je v občinstvo velik utis imelo. Zagromelo je iz stoterih prs: Slava! Živio Strossmayer, in se skoraj ustavilo ni.

Lepa hvala častitim radodarnim udom in pravim iskrenem, kteri so Rojansko čitalnico z lepo in naj dražjo podobo okinčali. Slava jim za krasni spominek!

Na to se je program kaj lepo vsrtil, vse je bilo navdušeno, in s to besedo je končala naloga tega odbora.

Ljubljana 7. avg. [Izv. dop.] Nevarnost je v kraju in zopet nam je dovoljeno misliti na prihodnost, kajti komet se je umaknil in pustil naš zemljo v miru. V Ljubljani so posebno pripomogli k rešitvi junaki od nemčurske požarne straže, kajti ob 9. zvečer 12. t. m. so se spravili nad deželno gledališče in tam gasili, - se ve da oguja videti nij bilo. Prihrumelo jih je nekoliko, ki so privlekli brizgalnico in druga orodja; potem so imeli tudi bakle, svetilnice, pisčalko i. t. d., tako, da je čeli manever izgledal, kakor da bi se bili igrali. Drli so po notrajnem prostorišču gledališčem; kako lahko bili bi neprevidni v resnici kaj zapalili, ker je znotraj vse leseno, potem bi imeli res vsaj uzrok gasenja. Nezapopadljivo pa je, da je deželni odbor dopustil požarni straži vaje na tem nevarnem posloplju! Mogoče pa, da je bilo ravno to rešitev naša pred kometom, kajti koj ko so začeli junaki pisati, trobentati in laziti po lestvah, prevleklo se je nebo z oblaki in nijedne zvezde nij bilo videti in komet se je zhal!

Ljubljanski „Tagblatt“ je prinašal v pretečenem tednu na čelu neko razpravo, ktero je spisal za letno poročilo učiteljskega izobraževališča v Ljubljani učitelj vitez pl. Gariboldi. Naslov tej razpravi je „zur Lehrerfortbildung in Krain.“ Ta razprava je sceloma enostranska, da bi vsako moral misliti, da je pisatelj bil od nasprotno stranke najet in da je pisal proti lastnemu prepričanju. Skozi in skozi napada direktno ali indirektno slovenski jezik in neusmiljeno udriha krog sebe s šepavimi dokazi ter priporočuje vedno le nemški kot uči jezik. Kaj je vodilo pogumnega pisatelja, kterega smo dozdej imeli za domoljubnega narodnjaka, to nam nij znano, le toliko sprevidimo, da smo se hudo motili nad njegovim značajem.

Sicer tudi mi priznavamo, da je v šolstvu mnogo puhlega, kakor Gariboldi pravi v svojem sestavku, in tako mu na marsikteri stavek v razpravi pritrdimo, ali vendar naj bi bil prej dobro pomislil, predno je spravil isto zaničevanje mlade slovenske literature med svet. Ali ne bi bilo koristnejši, da bil spisal po lastnem prepričanju kaj zvirnejšega, nego je ta njegova razprava, ktero bi bil lahko potem zase obdržal. Se ve, da se nemški listi zelo ustijo, da je sestavek izvrsten in „N. F. Presse“ se celo donša iz Ljubljane pokvečen dopis, kateri ima namen Dunajčanom razjasniti, kje hiba v napredovanju šolstva tiči.

Če ima nemško slovstvo, kakor Gariboldi pravi, uže dovolj in tako mnogo učnih pripomočkov, čemu je potreba še delati, čemu pisariti in grditi slovensčino? Če vé vitez Gariboldi toliko napak, zakaj jih ne razloži na pravem mestu, čemu jih spravlja med svet?

Radovedni smo, kaj bo gospod učitelj drugo leto spravil v javnost ali morda pripravilo, da najbi učitelji privolitvah nemške poslanice volili? To mu bo morda tudi doneslo „Tagblattovo“ slavo in pa pohvalo ljubljanskega dopisnika „N. fr. Presse!“

Novo ustanovljena „glasbena Matica“ je uže razposlala pravila svoje in vabila k pristopu. Namen temu hvalevrednemu podvzetju je posebno izdajati muzikalčne dela in novosti ter podpirati uboge društvnike. Na čelu temu društvu so odlični rodoljubje in srčno želimo dobrega uspeha mlademu društvu.

Iz Prage 18. avgusta 1872. [Izv. dop.] Kar sem Vam v poslednjem dopisu o Sabini le na kratko popisal, Vam denes obširneje posvetim izdajo a vohunstvo onega moža, o kojem je narod česki mislil, da se ne straši za blagor domovine profliti poslednjo kapljo krvi, ki je bil l. 1849. obojen k smrti, ter pomiloščen, preživel celih osem let v ječi, kot „narodni mučenik“, a potem celih 20 let bil sredstvo tajne policije proti narodu českemu. Misli si vsakdo more, koliko je škodil on celi opoziciji, ker prodajal je za judežev groš vsako gibanje in - početje raznoterih društev in narodnih klubov policiji.

Cin njegov je obsodil uže celi olikani svet, a narod sam ga je na veke prevgnal iz domovine česke, kojoj je zavrtno smrtne rane sekal. Da bi pak čitatelji „Soča“ bolje poznali tega „agent provocateur“, jim ličim tu njegov prejšni život. Karol Sabina se je rodil 1. 1813. v Pragi, ter bil dijak slavnega Jungmana, koji je mladež českoslovansko navduševal za domovino. Posebno spisateljsko delavnost je pričel 1. 1835. z F. Tylem, staviteljem napeva „Kde domov muj“, ter na svetlo izdajal svoje povesti in pesni v „Kvetjeh“ a „Včele“, vsled kojih je bil mnogokrat v zaporu. Obenem se je počel zanimati posebno o revolucijskih družtvih, med kojimi je bila tačas „Mlada Evropa“, in o družih komunističnih strankah. Kar se tika 1. 1848 se je Sabina v večji meri udeležil praškega punta, nogo vsi njegovi polit. prijatelji. Kedar je policija zasledila kakovo tajno revolucijsko društvo, gotovo je bil Sabina prvi zaprt. Tako veleizdajnega počenjanja Sabinovega vlada nij mogla več mirno gledati, in vojska sodnija ga je obsodila k smrti na vrvič! Toda pomiloščen, na 18 let težke ječe v tvrdnjavi Maukač, kjer je bil z mlajšim Dr. Fričom in Turinskim zaprt celih 8 let, sta poslednja dva trčila, da se je vdal mlad Sabina sam in mnogo družih rodoljubov policiji. Leta 1859 so bili vsi amnestovani, ter so se povrnili zopet v Prago. Sabina je zopet prijel za spisovateljsko pero, ter obogatil literaturo česko z marsikakim krasnim romanom in glediščno igro. Plod njegove nenavadne nadarjenosti so n. pr. zanimivi romani „Hrobnik“, „Jen tri leta“ „Na prusti“ i. t. d.

Njegova veseloigra „Inserat“ mu je priborila dostojno veljavo medu českimi dramaturgi; dalje je spisal tekst (libreto) k izvirnim českim operam: „Templari na Morave“ „Prodana nevesta“ „Branibori v Čechah“ „V studni“ (pri studencu) a mnogo družih. V poslednjem času je bil posebno marljiv na žurnalističnem polji, ter je bil ravno pred dvema dnevi v Litomericah, kot urednik „Slovana“ obsojen na 1 mesec ječe in gl. 150 kazni ker izdajalca nij hotel noben pravnik zagovarjati v njegovej nenazočnosti. Ako bi ne bil tako naklonjen komunizmu, gotovo bi ga bila kaka česka. krajina izvolila poslanca, kar je pak ovirala posebno mladočeska stranka. Kot polit. agitator je bil povesten, ker so se prvi tabori na Českem snovali pod njegovim vodstvom, ter so bili govorniki vselej zaprti, le njemu aranžerju se nikdar nij nič zgodilo. Česko delništvo ga je jako čislalo, ter mu v zimi, na njegov rojstni dan podarilo zlato pero, mladi prijatelji njegovi pa srebern lavorov venec! Tako zaupanje je vžival še pred nekimi meseci.

Dokazano je, da je bil Sabina ustanovil tajno društvo „Jednatelstvi z Blanka“ ter pozneje vse izdal. Ono dogodbo 1. 1863. s petardami je sam aranžiral, a zopet policiji tajno one mladeniče izdal. Poslednji ater za generala Kollera se njegovej demoničnej mislenki pripisuje. Konečno je nek policaj in privrženec dobil iz polic. arhiva praškega neke dopise v roke, iz kojih je jasno, v kacijh pomerah je stal Sabina s policijo. Iste dopise potem izročil g. I. S. Skrejšovskemu in g. Juliju Gregru (se ve, da za dobro plačo), koja pokliceta Sabino 30. julija zvečer, pri nazočnosti vseh praških poslancev českih, k odgovornosti. Sabina je priznal, da je vse to resnica. Narodna sodnija mu svetuje, ali naj se usmrti sam, ali naj pak za vselej zapusti še tisti večer zemljo česko. Izvolil je poslednje in prejemi od g. Jul. Gregre gold. 1000, na pot je bil drug dan uže v Lipskem, kjer je še sedaj.

Še poslednji trenutek istega večera je porabil v špicljanje a naščevanje, ker je policiji narodnih poslancev sodbo črez njega izdal. Vsled tega so 15. t. m. popoldne g. J. S. Skrejšovskega, prišedšega iz svojega posestva Hodkov v Prago, povabili na policijo, ter ga tam brez navajenih uzrokov zaprli!

Čuje se, da je policija hotela tudi g. Jul. Gregra zapreti, koji jim je pak, zvedši o pravem času vse to, srečno pte odnesel. Sabina je uže star 61 let, a nikdar nij človeku jasno gledal v obličje, ampak vedno v stran ali v tla. On je bil prvi narodni špicelj! Kako se je o Slovencih izrazil, ko sem ga obiskal, Vam pri priloznosti povem. Čuje se, da pride sem iz Dunaja še 200 tajnih špicljev.

Dasiravno je general Koller prepovedal mestnemu starešinstvu poslati deputacijo k slavnosti v Belgrad, pojdetta, Rieger in Zeithamer tija kot privatne osebe a ne na mestne stroške, kot rektor Höfler v Strassburg k universijni slavnosti pruski, na stroške česke, ker je gl. 300 iz česke dež. blagajnice prejel. Nemci smejo v Hanover in Berlin, na „šicenfest“ a „zigesfest“, Slovanom avstr. se Beligrad prepoveduje. Simpatije naroda českega k srbskemu bode gotovo tem

večja in tesneja. „Politika“ je bila zaradi članka „Ein sonderbares Verbot (Čudna prepoved) in „Koruna Česka“ zaradi enega članka: konfiskovana.

Konečno naj Vam še javim, da smo včeraj pokopali žrtvovalnega in vernega domoljuba g. J. Arnolda, župnika v pokoji, ustanovnika praške „Meštanske Besede“ in „očeta“ revnih dijakov českih. Večnaja mu pamjat!

Iz Züricha 25. avgusta [Izv. dop.] O politiki draga „Soča“, nimam mnogo ti poročati; naše novine premlevajo že premeto zunajno politiko. Kedar politika spi, se redé novine ena drugo. Kaj bi pisale n. pr. dunajske ustavoverne, ako bi federalističnih in klerikalnih ne bilo? Daš tako v Švajci.

Kot novo smem poročati, da je izišla v Genfu brošurica pod naslovom „La Pologne et la Russie dans la Slavie“ izdal Mikoszewski, nekdanji ud centralnega komiteta in provizorične vlade poljske leta 1863. Brošura prinaša govor, kojega je govoril pisatelj januarja mesca t. l. pri slavljenji poljske ustaje v Genfu in v katerem pregovarja Poljake, naj se z Rusi porazume o in postanejo pravi Slovani. Po govoru prinaša poziv do „prijateljev sprave Poljske z Rusijo in federacije slovanskih narodov“, naj se udeležé in pripomorejo ustanovljenju lista, ki bi delal v gore omenjenem zmislu. Projektiran list bi izhajal v francoskem jeziku in pod naslovom „La Slavie.“ En pasus programa se zove: Poljaki morajo se, v splošni blagor in videči svoj in slovanskih bratov žalostni stan, spraviti z Rusijo in svojo vlado, ki edina, imeča potrebno materjalno moč, zamore ustvariti iz celega Slovanstva veliko slovansko federativno državo. Ako bi se potrebni znesek za ustanovljenje lista ne dosegel, se porabi nabran denar za brošure v enakem zmislu. Če vam drago, kaj več o tem, kedar izide list.

Konferencije v Genfu o alabamskem vprašanji bodo, kakor se zdi, skorej in z dobrim uspehom končale. Ne v Genfu, pri nas bi bili morali ustanoviti tako sodišče in izbrati nekatere naših revežev, ki si pri dunajskih delegacijah in prvачenji niso še dovolj „prislužili“, ti bi gotovo skrbeli, da bi se jim tako masten vir prehitro ne usušil.

Na Züriški univerzi je bilo letos vpisanih rednih slušateljic 63 ženskih študentov; 12 na filozofijski in 51 na medicinski fakulteti. In od teh nič, manj kot 55 iz Rusije! Če se bo število tako množilo, ko sedaj, ho na Züriški univerzi, posebno pa na medicinski fakulteti v kratkem več ženskih kot moških slušateljev. Uzrok temu je napredek v ruskem šolstvu. Tam imajo mnogo ženskih gimnazij, kakoršnih se v drugih deželah nij. Če jih prihaja toliko v Zürich iz daljne Rusije, koliko bi se jih upisalo na domače univerze, ako bi jim bilo dovoljeno? Emancipacija je prvo geslo lepega ukazelnega spola, in posebno naše ruske sestre se emancipujejo neverjetno. N. pr. To zimi so nekatere hotele vstopiti v študentovsko telovadsko društvo in so že zabajale par večerov gledat k telovadbi. Imele so neko čudno obleko, ki je pominjala na blače in suk-njo; ko so odšle, so se ogrnile z dolgim plaščem, in bilo so zopet „neznega spola“. V obče se zdi, da so se posvetile Raskinje samo vednosti, kajti o modi in luksu nočjo ničesa vedeti; no-sijo se jako demokratično, in mnogokrat so prav fantastično opravljene.

Politični pregled.

Slovesnosti v Belgradu so končale; časopisi vsih barv prinašajo zdaj popise o njih. Iz raznih sporočil izvenjo, da je bilo v Belgradu za ustolovanje kneza Milana toliko tujih gostov, da se je vse trlo; med njimi je bilo veliko število avstrijskih Srbov in Hrvatov, nekoliko Čehov in sama 2 Slovenca; slavnostni odbor je vse slovanske goste prav po bratovsko sprejel; bili so povabljeni 22. t. m. k obedu, kojega je dalo mestno starešinstvo in drugi dan jih je gostil sam knez v Topčideru. Napivalo se je pri obeh obedih mlademu knezu in bodočnosti srbskega naroda, pa tudi vzajemnosti slavjanski. Oфициelni del slovesnosti se je vršil v stolui cerkvi in v konaku (kne-

zovem gradu). Mladi knez se je 22. dopoldne peljal po krasno okinčanih ulicah v cerkev, kder so ga čakali regenti, ministri in zastopniki tujih vlad. Navdušeni narod je mladega kneza po ulicah in v cerkvi sprejel z gromovitnimi živoklici. Patriarh in srbski škofi so kneza slovesno sprejeli v cerkvi in ko je bila cerkvena cerimonija končana, se knez zopet vrne v konak, kder je sprejemal bivše regente, ministre, zastopnike tujih vlad, med katerimi je bil ruski poslanec knez Dolgoruki, črnogorski poslanec vojvoda Vukotič in italijanski poslanec grof Joanini; te tri vlade so se srbski posebno prijazno pokazale, ker so se pustile zastopati po posebnih poslancih in ne po navadnih konzulih.

Italijanski poslanec je knezu prinesel najvišji ital. red sv. Mavricija in Lazarja ter ga v imenu ital. kralja zagotavljal simpatij in prijaznosti ital. vlade do nadopolne mlade Srbije.

Sprejel je knez 22. in 23. še mnogo mestnih starešinstev, zastopnike vojaštva in raznih uradov, potem pa tudi mnogo tujih gostov, med temi g. Jurčiča, urednika „Slovenskega Naroda“, kateri je kneza pozdravljaj v imenu Slovencev, kar bo gotovo veselilo vse dobre Slovence ne boječe se špiceljna goriškega, ki nas hoče sumničiti po brezzobni tetki, organu njegove vohunske stranke. h kateri pripadajo vsi renegatje narodov, izdajalci in več enakih grdih človeških mrčesov.

Slovinci na Goriškem se čutijo Slovane, to so dokazali pri vsaki priliki in kot taki ljubijo brate Srbe, ravno tako kakor ljubijo avstrijski Nemci in Italijani svoje brate onkraj mej. Ampak tega se Slovenci in drugi avstrijski Slovani nikdar niso pokazali, da bi želeli razpad Avstrije. Pač smo čuli in videli kaj takega pri družih narodih, uživajočih pravice v Avstriji. Slovani so Avstrijo zmerom branili in so naši dinastiji tako vdani, da te vdanosti in lojalnosti omajati ne more ljubezen do svojih zunaj avstrijskih bratov. Človek, ki je izdal svojo lastno stranko, in ki uže davno zasluži osodo českega Sabine, mora biti pravi strokovnjak v vohunstvu; ampak za zdaj nij staknil pravega gnjezda in pri Sočanah si bode zaslužil k večem korenove medajce.

Knez Milan se gotovo ne briga za naše članizjave, to sami vemo, mi tudi ne pišemo kov, da bi se komu prikupili, ampak sočutje do naših bratov Slovanov nas navdaja, kadar se veselimo napredka male slovanske države, ki hoče in mora postati na jutrovem mogočno središče, iz katerega bode izviral svoboda vsim pod Turškim jarmom zdihajočim Slovanom in kristjanom. Časa kolo se hitro vrti; jutrovo pitanje pride kmalo na dnevni red in mladi Milan bode morda vkljub zastarele evropske diplomacije rešil to pitanje njemu in Srbskemu narodu na čast in slavo ter Slovanstvu na hasok, što Bog dade i sriča junacka! Diplomatični svet vse to sluti, zato pa velika simpatija od ene, in velika srditost od druge strani. Mala Srbija daja uže dva tedna mnogo gradiva časopisom cele Evrope; s tem je priznana važnost državnice. Posebno pa jo je priznaval naš Andrassy, kateri je avstrijskim Slovanom zaviral pohod v Belgrad in jim žugal; vsak Slovan, ki je šel v Belgrad, je nekda prišel v črne bukve in brez „pasuša“ ni smel nihče v Belgrad; naša policija se je nekda še proti neavstrijskim gostom, kakor n. pr. proti knezu Dolgoruku prav strogo vedla.

Kaj hočemo! zdaj piha madjarski veter; morda se reč uže kmalo predrugači; kajti sliši se nekaj o ministerski krizi; Andrassy je merodajue kroge raznenadil in nij več tako vsegamogočen, kakor pred enim letom; celo Berolinski shod s ruskim carom je bil domenjen za njegovim hrbtom.

Te dni bode Nj. Veličanstvo s prestolnim govorom odprlo Ogerski zbor. Hrvaški

sabor je za zdaj sklenil svoje zasedanje; odgodjen je do 3. novembra. Najglavneje, kar je sabor v tem zasedanju storil, je proračun za leto 1872. Vlada je predložila trošek 2956258 gold., sabor je od te svote zbrisal 194,211, ter tako ustanovil za leto 1872 trošek na 2,762,047 gl. Glasovi, da cesar ne bo potrdil proračuna, so neverjetni, sicer pa vladni listi ogrski zopet razraženo pišejo proti Hrvaški; govori se, da bode Vakanovič še naprej banovalec in Hrvat dražil; to bi znalo imeti mnogo slabih nasledkov in Hrvat prepričati, da z Madjari nij mogoče nobene pogodbe. V poslednji seji sabora je škof Strossmajer ves ginjen omenil smrti ranjega generala Preradoviča, hrvatskega pesnika in izvrstnega vojaka; enoglasno so poslanci po Strossmajerjevem govoru zaklicali: Slava neumerlemu Preradoviču. Preradovič, desiravno general, bil je izvrsten hrvaški rodoljub in pesnik, kar se v Avstriji le redkoma nahaja.

Slovenske županije na Goriskem.

III. Županija vertojbanska Ko ste se ločili občini Sempeter in Štandrez od bivše velike županije šempeterske, ostale so še občine Gorenja in Dolenja Vertojba, Vogersko in Bukovica združene v eni županiji z imenom vertojbanska županija, katere obsega skupaj 3547³/₄ oralov površja, plačuje 5194 gl. starega davka in šteje 2123 duš.

Zveza teh štirih občin nij prav primerna, marveč bi rekel, da je nekako nenaravna, prisiljena, kar so tudi že jasno pokazali nasledki. V tem, ko ste se šempeterska in štandrezka županija po zaobljeni samostanosti povzdignili in si opomogli iz poprejšnje zanemarjenosti, zaostala je, kakor bomo kmalu videli, vertojbanska županija, ter je, če ne v slabšem, gotovo ne v boljšem stanju od poprej. Tega je kriva neprilicnost sedajne zveze, različnost razmer, težnja in mišljenja v posameznih občinah in nekaka pristranost, neizvedenost in mlahnost županstva.

Legajo in zemljišča v vseh 4 občinah se prilgajo trto-in sadjereji in, (posebno v obeh Vertojbah) tudi vrtnim pridelkom. Vertojbanci so prav razumni kmetovalci in si kaj čvrsto pomagajo k blagostanji. Zraven kolonov, ki pa imajo vsi svoje hiše, je tukaj tudi lepo število samo svojih domačih posestnikov; da napredujejo Vertojbanci v duhu sedajnega časa, dokaz nam je vinorejsko društvo, katero so si nedavno osnovali in katero šteje med 42 člani 33 domačinov. V Vertojbi imajo svojo šolo in čitalnico, katere zadnja že dolgo tako trdno spava, da smo jo za mrtvo imeli. Nekdo nam je pa te dni zagotovil, da nij mrtva, ampak da le spi. Ali bi ne bil skrajni čas, da bi se prebudila?

V Bukovici in posebno na Vogrskem je ljudstvo manj zavedeno in zaostaja tudi v kmetijstvu. Posestva so večidel v tujih rokah; večina domačinov obstoji iz kolonov, kateri so si po razdelitvi občinskih zemljišč kaj malega lastnine pridobili, nekateri tudi že zgubili.

Menda je tiše tujih gospodarjev tukaj več, nego drugod. Po velikanski opekarnici, katere se zdaj zida v Bukovici, dobi ta občina bolj obrtnijsko obliko in se morda tudi povzdigne k materialno boljsemu stanju. V narodnem oziru, vtegne, se ve da, taka tvornica brže zavire delati, nego koristiti, ker privabi veliko tujih delavcev, ki širijo tako radi posebno med malo zavedeno in čisto neopikano ljudstvo tuji duh in tuje navade in razvade.

Sedež županstva je bil sprva na Vogrskem, zdaj je v Bukovici; Vertojbancem zadostuje čast, da je županija po njunih občinah krščena. V občinskem uradu se obrača poslovanje po tajniku; poprej je bilo bolj nemško, zdaj je bolj slovensko, in če se jutri priklati kak nemškutarček ali lahon za pisarja, je prav verjetno, da se tudi uradovanje koj zasukne.

Sicer je uradovanje sploh še precej neredno. In ob občinskem gospodarstvu se tudi ne more pohvalno poročati. Premoženske razmere so zadosta ugodne, toda bivši šempeterski gospodarji so jih zelo zmedli in marsikaj pomatli; poznejši občinski zastopniki pa si še niso vzeli „korajže“, da bi z odločno roko izbrisali podedovane grehe.

Vsaka občina ima vsled posilnega posojila vojo državno obligacijo; občinskih zemljišč pa

nima nobena več; ta so se deloma že davno, deloma še le v pretek. desetletji razdelila med občinarje v last in to za primerno plačilo. Toda ker se niso županstva za to brigala, da bi bila povsod sklenila z deležniki dotične kupno-prodajne pogodbe, nij se zdaj denarska skupaj, dasiravno so zemljiščni deleži že vsi razdeljeni in dajajo že lepe poljske in trtne pridelke. Sama Dolenja Vertojba ima n. pr. dobiti za razdeljena zemljišča še nad 6000 gld. In glejte, kaka škoda nastaja iz tega občinarjem? Obe Vertojbi ste podedovali od prejšnje skupne županije dolg; ker so bili poprej njuni dohodki za navadne potrebe premajhni, so jima bivši gospodarji iz dohodkov drugih občin posejevali in tako se je našlo Gorenji Vertojbi okoli 1200, Dolenji pa kakih 1100 gld. dolga, razvun tega, kar se jima je nabralo; še bolnišničnih stroškov. Namesto da bi bilo novo gospodarstvo skrbelo poravnati te dolgove s tem, da bi bilo imetke za razdeljena zemljišča ugotovilo, nalagalo je posestnikom skoro neprenehljiva bremena obstoja v prikladah k davkom, krčmarjem pa užitninsko davščino.

Tri leta je plačevala n. pr. Dol. Vertojba po 50% in eno leto po 44% k izravnim davkom in vsa leta po 50% na vzitino vina; pa dolg še vedno nij plačan. Zatorej ste se Vertojbi naveličali tacega gospodarstva, in prosili in dosegli ste, da si je vsaka za se izbrala svoj gospodarski svet. Enako ima tudi vogerska občina zdaj svoje lastno gospodarstvo. Pa koliko časa je trebalo, da se je po dovoljenju deželnega odbora gospod župan premagal, ter izvršil dotične volitve. Ohlajal nas je skoro sum, da mu je bilo težko iz rok dati gospodarstvo.

O gospodarstvu bi se dalo še marsikaj pisati, a za danes prizanesemo, menda bodo gospodarski sveti, kedar se malko znajdejo v svojih poslih, kolikor je zmedenega razmotali, občine razdolzili in potem umnejši gospodarili.

Občinske poti so sploh prav zapuščene in slabe. Kak razloček, ko se prestopi šempetersko mejo proti Vertojbi; tukaj vsako leto pogruščena in oglašena, tam naga in razruščena, ker nij videla že celih pet let zrna grušča! Jako vožena cesta skozi Bukovico, proti Renčam je enako slaba, samo na cesti proti Vogerskemu se zasleduje nekoliko dela, popravili so jo nekda zrobotami.

V Bukovici je „K. k. Postamt“ v županovi hiši.

V celi županiji redé 17 konj, 2 osla, 1 bika, 266 krav, 90 telet do treh let, 223 volov, 19 ovac, 357 prešičev, 183 panjev čebel.

Da ne bo naše potovanje predolgočasno, zasuknemo jo prihodnjic v Brda.

Razne vesti.

(**Tvornica na stroci.**) Slišimo, da je res, da gospodarji tukajšnih tvornic (fabrik) jemljejo za delavce tudi prav majhne otroke. Slišimo še več, da mora nekaj teh otrok tudi po noči delati. V Mirnem in družih vaseh so, kakor pravijo, nekateri otroci vsled tega prav bludega, upadlega lica. Kako se more to pri nas goditi, ker so postave, katere prepovedavajo uboge otroke tako mučiti. Posebno je pohočno delovanje otrokom v veliko škodo ne samo na telesu, ampak tudi na duhu. Oni venijo, kakor rastline brez solca in dobrega zraka, tudi ne morejo v šolo hoditi, temveč se pokvarjajo po tvornicah, in za majhen sadajin dobiček zapravljajo prihodno krepot telesa in duha. Kakošni so ti starši, ki nič ne premislijo, in kakošni taki gospodarji tvornic! Izgovarjajo se oni sicer s tem, da dajajo zaslužiti revežem, ubogim ljudem; toda to je prazen izgovor, kajti tak otrok mora zgodaj poginiti.

Naj bi tedaj gosposke in tudi učitelji na to pazili, da se šolan ne kratijo otroci, in našemu narodu ne krepki mladenci, moške in čvrste dekleta. Postava pripušča le to, da smejo otroci, ki imajo že 10 let, v tvornicah delati, pa le 10 ur na dan, in kjer so šole, se v te ure uštejejo ure potrebne za šolo.

(**Goriška gimnazija**) je imela pret. šolsko leto 280 učencev, med katerimi jih je šolo izdelalo: 42 z odliko, 13 drugim, 24 s tretjim redom, ostali imajo prvi red, nekateri morajo še izpite ponavljati. Učiteljev je imela gimnazija z ravnateljem vred 16, med temi je bilo 5 suplentov; tudi na gimnaziji so se učitelji večkrat menjavali, kar moramo ostro grajati. Slovensko sta se učila samo dva predmeta, slovenščina in krščanski nauk na nižji gimnaziji. Z nanstveni sestavek prof. Culota tudi, tukaj je laški; za Boga, kaj nujmamo

v Gorici kar nič slovenskih profesorjev? Več let nijmo čitali slovenskega spisa v nobenem tukajšnjem programu. Šolajne so dijaki plačali 1568 golarjev. Prihodnje šolsko leto se prične 4. novembra.

(**La letnega sporočila goriške višje realke**) izvedamo, da jo je obiskovalo pret. šolsko leto 213 učencev, med katerimi je bilo po narodnosti 120 Italijanov, 51 Slovencev in 40 Nemcev; po veri je bilo 204 katoličanov, 8 protestantov in 3 židje; med temi učenci jih je izdelalo šolo z odliko 21, prvi red jih je dobilo 126, začasno spričalo s pravico, da smejo ponavljati izpit iz enega predmeta 29, drugi red 12, tretji 23. Pravih učiteljev je imela c. kr. višja realka z ravnatelja namestnikom vred 10, suplentov je bilo 3. Iz kronike vidimo, da je preteklo leto na realko prišlo 9 novih učiteljev in, kakor čujemo, jih je spet ravno toliko ali odpuščenih, ali prestavljenih. Da je tako pogostna, menjava učiteljskih moči nepedagočina in učencem na veliko škodo, tega nam nij treba še posebej omenjati. Slovensko so je podučevala slovenščina v vseh in verstvo v prvih treg razredih. Prvo je učil g. Plohl, drugo g. Sessich. Sporočilo nam je prineslo tudi italijanski pisan sestavek ob italijanski drami iz srednjega veka. Med nalogami, katere so dijaci izdelavali, so nam nemške skoro najboljše volji. Slovenske so preveč — realistične, da ne rečemo, predolgočasne. Po naših mislih naj bi se dijakom ki se pevajo s kemijo, matematiko, prirodopisom itd. ne dalo naloge iz teh predmetov. Malo več poezije, poezije bi tudi realcem ne škodovalo. Pa gospodje morajo uže vedeti, kaj je prav. In da naloga: „La piazza grande di Gorizia“ Slovence ne more biti po godu, da celo žali njegov narodni čut in ponos, to je jasno kakor beli dan. Tudi o poročevalčevi nemščini bi se dalo kaj omeniti, pa saj je znano: Wem Gott gibt ein Amt, dem gibt er auch Verstand.

(**Mesečno obravnava pri tukajšni okrajni sodnici.**) Dne 23. avgusta pod predsedništvom gosp. c. kr. dež. svet. Brussich-a je bila Maria Bernjak-ova iz Oblize pri Čevdadu spoznana kriva hudodelstva tatvine in obsojena na 2 mesca teške ječe in po končanem zaporu k izguanju iz avstrijskih držav. (Obsojena je položna italijanskega kraljestva); pod predsedništvom gosp. c. k. dež. svet. Mosettig-a je bil Jožef Russian iz Gorice spoznan nekriv hudodelstva oskrumbe, pa kriv prestopka protijavni pravosti in obsojen v ojster zapor 6. tednov. (Obravnava je bila tajna) Dne 24. avgusta sta pod predsedništvom gosp. c. k. dež. svet. Goriup-a bile spoznane Štefan Obid in Andrej Obid iz Ravna pri Cirknem nekriva hudodelstva nezvestobe, pa kriva hudodelstva goljufije in obsojena vsak na dve leti teške ječe. Proti tej razsodbi sta oha napovedala pritožbo.

(**Novo metrično mero**) se imenuje knjižica, ki je izšla v najnovejšem času iz tiskarnice družbe sv. Mohora na svitlo, in ki v prav umljivo besedi razlaga našemu ljudstvu novo metrično mero, ki se bo prihodnje leto le smelo in l. 1876 moralo rabiti po celem Avstrijskem. Cena knjižici je samo 10 soldov; mi jo gorko priporočujemo našim rojakom.

(**Glasbena matica v Ljubljani**), ki ima namen podpirati in gojiti slovensko narodno glasbo, je začelo svoje delovanje. Ona bo dajala na svitlo dobre slovenske kompozicije, nabirala bo narodne pesmi, osnovala glasbeno knjižico, napravljala glasbene produkcije in skušala bo po Slovenskem utemeljiti pevsko-glasbene šole. Namen društva je uzvišen, polje njegove delavnosti široko; nadejamo se, da bo naš narod podpiral, kolikor mogoče zdatno, to društvo, ki naj dobi mnogo udov po celem Slovenskem.

(**Prvi splošni zbor vseh slov. učiteljev**) bode 24. in 25. septembra t. l. v Ljubljani. Pri tem zboru se bodo obravnale te le stvari:

1. kako naj se slovenski učitelj za svoj stan izobražuje;
 2. kako naj se v naših večrazrednih ljudskih šolah podučuje drugi deželni jezik;
 3. kako naj bi ljudski učitelji na Kranjskem, Koroškem, Štajarskem in Primorskem imeli enakomerno plačo;
 4. posamesni nasveti.
- Potem pride na vrsto poročilo o društvenih zadevah in volitev odbora. Prvi dan t. j. 24. sept. t. l. zvečer bode na korist slovenskega učiteljskega društva pod vodstvom g. A. Nedveda javna učiteljska beseda ali koncert. Drugi dan t. j. 25. sept. bode občni zbor

društva v pomoč učiteljem in njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem.

S tem splošnim zborovanjem slovenskih ljudskih učiteljev združenja bode tudi razstava učil, ktere se bodo udeleževali tukajšnji in vnanji knjigar in tudi posamezni učitelji in nekatere ljudske sole.

26. sept. potem se napravi, ako bodo kaki udeleževalci hoteli, izlet v Bled ali v kak drug bližnji kraj na Gorenško.

Vsak udeleževalec prvega splošnega zbora vseh slovenskih učiteljev plača 50 kr. za ustopnico, s katero bode se po znižani ceni vozil po železnicah, in bode imel z njo vhod v zborovanje, k razstavi, k učiteljski besedi in k drugim takratnim shodom.

Naj bi se naši primorski učitelji v obilnem številu udeležili tega shoda!

Žveplo zoper trtno bolezen.

Dosedanje skušnje naj veljavnejših vinorejcev so jasno pokazale, da se žveplo prav zdatno odganja trtna bolezen. Ker se je letos zopet skoraj povsod na Goriškem prav hudo razvila ta bolezen, treba resno na to misliti, kako jo za naprej žveplom odženemo, kajti do zdaj nij znano še nobeno drugo zdatno sredstvo. Zato postaja zopet važno uprašanje, kakošno žveplo naj se rabi, kdaj in kako? Tukajšnja c. k. kmetijska družba si je postavila častivredno nalogo, rešiti ta jako zanimiva vprašanja, da bo moglo že v prihodnjem letu kmetovalcem v tem oziru pomagati priskrbovati dobrega žvepla po spodobni ceni.

Da bodo pa dotične pozvedbe slonile na zanesljivi podlagi, povabila je omenjena družba županstva, naj ji vestno in kolikor mogoče natančno odgovore na sledeča vprašanja: 1. Ali so se v njihovih občinah žveplile trte na vseh zemljiščih, ali le na posameznih, in n. pr. na katerih? 2. Koliko žvepla se je porabilo in od kod se je dobivalo? — 3. S kakim uspehom se je sploh žveplo pri trtah rabilo? — 4. Ali se je morda pokazalo, da je imelo žveplo, ki je iz različnih krajev prišlo, tudi različni uspeh? S kakšnim uspehom se je rabilo to ali uno? — 5. Ali so se morda pokazali različni nasledki, ako se je žveplo po različnih načinih, nagleje ali bolj pogostoma trosilo?

Zanašati se je, da bodo županstva dogovorno z veljavnejšimi posestniki rada ustregla kmetijski družbi; saj želimo gotovo vsi, da se odžene in če mogoče za vselej, največji sovražnik naših vinogradov, kleti, sodov, mošenj in vseh tistih, ki ga radi pijó.

Na kaj moramo pri osnovi novega vinograda paziti?

Spisal S. B. M.

Znamenito je tudi, da črno vino v ilovčni zemlji več barve vdobi, ko v drugih zemljah in posebno v lahki peščeni zemlji bo črno vino nar manj barve vdobilo. To pride iz tega, ker ima ilovčna zemlja vselej več mokrote v sebi, kot druge, zatorej rast trt tudi v poletni suši pospešuje, kar se pri drugih zemljah ne godi. V suhi apnici ali peščeni zemlji so trte v suhim letu v rasti zadržane, ker jim potrebne mokrote umanjkuje; in to se vidi posebno pri črnih francoskih trtah n. p. burgunderju; ako jih le malo časa po leti suša napade v rasti zaostanejo in vsled tega slabo in malo barvano vino dajo.

Pri osnovi novega vinograda treba nam je ne le na zemljo, ampak tudi na njeno lego paziti, ker ta nam večkrat pomojkivosti zemlje nadomesti. V mrzli in mokrotni zemlji, ako na sončni južni strani leži, zamoremo dobro vino pridelati, tako tudi v prav gorki zemlji, ako tudi ima slabo lego. Iz tega pride, da se skoro na vsaki zemlji prav dobre vina pridelujejo. Nepotrebno bi bilo tukaj še več o legah vinogradov govoriti; ker vsakemu vinorejcu je gotovo iz lastne skušnje znano, kako lege ima v svojih vinogradih in na kateri mu naj boljši trta rase. V severnih vinskih krajih ima lega vinogradov veliko več važnosti, kakor pri nas, in severni vinarji dobro vedo, da jim trte na vsaki legi ne dozoriyo, zatorej morajo skrbeti, da jih le tam sadijo, kjer jih sonce nar bolj ogreva, in kjer so pred mrzlimi severnimi vetrovi obvarovane; zatorej so pri njih srede gričev južne lege nar boljši. Nam Primorcem in sploh vsem prebivalcem bolj južnih dežel je treba bolj za mokroto skrbeti, ko za gorkoto, ker navadno naše trte po leti suše trpijo, potrebne mokrote nimajo in vsled tega v rasti zaostanejo.

Zatorej so vinogradi, kteri pri vodah, naj bo pri morju, pri reki ali pri kakim velikim potoku, ležijo, več veljavni od drugih, ker oni dobivajo od bližnje vode mokroto, ktera v soparni podobi v vinograd prihaja in tudi v poletni suši trte v rasti pospešuje.

Poglavitno vprašanje pri osnovi vinograda nam še ostane, in to bi bilo: S kakimi trtami hočemo vinograd zasati?

Na to vprašanje ni mogoče na kratkem odgovoriti, ker v enem samem večjem vinogradu, kteri ima različne zemlje in lege, nam bo treba več plemen trt zasaditi, ako hočemo z dobrim vspehom delati.

Sploh rečeno, ako nam je za povzdigo vinoreje nar, moramo skrbeti, da plemenite trte nasadimo, ktere nam bodo plemenitim vinom ptajih dežel enako vino dale. To bi bil prvi korak, ktere ga bi morali storiti za povzdigo naše vinoreje. Po izjavi svetovno slavnega barona Babo-a dovoljajemsi sledeče prijaviti: Pred 80 mi leti so na Renu tako imenovane „rameai orleans“ trte sadili, ktere se zdaj malo kje v renskih vinogradih najdejo. Spoznali so, da j m druge trte boljše vino dajo, in nasadili so rasinga in traminarja. Na spodoje avstrijskem, posebno v Klosterneuburgu in v okolici so šj pred 15mi leti, pred ko je bila vinorejska šola osnovana, tako imenovane „heimisch“ trte sadili, ktere so se zdaj večidel zgubile, ker renske na njih mestu stojé.

Se ve, da so svoje glavneži tudi tukaj v svoj rog trobili, in se postavili druge trte nasaditi, reko či, da so njih trte nar boljše, dokler se niso od drugih, posebno od vinorejske šole napravljjenih vinogradov prepričali, da ptaje renske trte boljše vino dajo.

Plemenito vino, kakor ga na Renu pridelujejo, ktero se še s posebno dišavo (aroma), od vin drugih dežel loči, nam je mogoče le iz renskih trt napravljati, zatogadel moramo slabši domače trte pustiti in renske nasaditi.

Da se to delo pospeši, treba bi bilo od strani kmetijskih družeb velike trtnice napraviti, da bi vsakemu vinorejcu mogoče bilo, brez velikih stroškov, plemenitih trt si prisvojiti.

Pri moženji trt je bilo že rečeno, da trt pri sajenji ne mešamo, ampak vsako vrsto posebej na od nje zahtevano zemljo in lego sadimo. Zakaj moramo to delati, je bilo tudi rečeno, zatorej naj opomnim še enkrat vinorejce, naj si to kot postavo trtne narave mislijo, ktere prelomiti ne smejo, ako hočejo z dobrim vspehom trte rediti.

Dobro je znano, da je viuska trta od bolj gorkih krajev, iz Azije, k uam prišla, ktera se je polagoma tudi v severnih krajih vdomačila, tako, da jo najdemo zdaj v deželah, ktera v 50 serjavnem krogu ležijo, kjer pa grozdje malokdaj do zrelosti pride. Naravno je, da trta, kot rastlina južnega gorkega podnebja, v severnih krajih veliko krat po zimi pozebe, in ako jo severni vinarji z umetno obravnavo (n. p. jo z zemljo pokriti) zimskega mraza obvarujejo, jim velikokrat od pomladanske slane poškodovana, nič zli prav malo in slabega vina da. Zbog te počasne preselitve, se je vinska trta v severnih krajih mnogo predrugučila, gorzdje je manjši postalo, in sploh vse grozdje, s ktere ga se plemenito vino v severu napravlja, se z drobnimi jagodami odlikuje. Videti je, da grozdje z drobnimi jagodami menj gorkote za svoj razvitek potrebuje, in zatorej tudi v severnih krajih do zrelosti pride. (Konec. prsh.)

Delniško društvo „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Vis. c. k. deželna vlada v Ljubljani je z odlokom dne 21. julija t. l., štev. 5162, privolila osnovalnemu odboru ustanoviti delniško društvo „Narodna tiskarna“ s sedežem v Ljubljani ter potrdila društvena pravila.

Po §. 6. teh pravil oskrbuje opravila v imenu podpiscev delnic do konstituiranja društva osnovalni odbor; društvo pa se konstituira v ustanovljajočem obnem zboru.

Osnovalni odbor tedaj sklicuje vse podpisce delnic „Narodne tiskarne“

k ustanovljajočemu obnem zboru,

kteri bo 14. dan septembra t. l. ob 4ih popoldne v prostorih „Narodne tiskarne“ v „Hotel Europa“ na celovski cesti v Ljubljani.

Na dnevnem redu bo:

1. Poročilo o delovanji osnovalnega odbora.
2. Volitev dveh delničerjev, da podpiseta zapisnik obnega zbora, in dveh skrutinatorjev.

3. Volitev upravnega odbora 15 udov na tri leta.

4. Volitev pregledovalnega odseka 5 udov na eno leto.

Po §. 15. dr. pr. daje vsaka delnica lastniku pravico na en glas v obnem zboru. Kdor sam ne glasuje, sme pooblastiti drugoga delničarja; vendar nobeden delničar ne more imeti več ko 20 glasov, niti na podlagi svojih delnic, niti ko pooblaščenec drugih delničarjev.

Žone smejo glasovati po pooblaščenih, oskrbovanci in juristične osebe po svojih postavnih, oziroma pravilno postavljenih zastopnikih, če ti tudi sami niso delničarji.

Ker pred konstituiranjem društva delnice, oziroma začasni listi, ne morejo izdavat se, dobil bo vsak delničar, ki je vsaj prvi obrok na svoje delnice že vplačal, od osnovalnega odbora legitimacijo, ki mu daje pravico glasiti se pri obnem zboru in toliko glasov oddajati, kolikor zastopa delnic.

Kdor se hoče udeležiti obnega zbora, mora pri ustupu pokazati to legitimacijo.

V Ljubljani 23. avgusta 1872.

Osnovni odbor delniškega društva „Narodna tiskarna“
Dr. J. RAZLAG, Peter GRASELLI
Dr. J. VOŠNJAK.

Poslano.

Ker se slisi da so učiteljske službe razpisane, je med družimi razpisana tudi ona našega učitelja.

Da bi se pa zaradi štjaške službe kaka pomota ne pripetila, in bi morda kakšen učitelj, ki misli za štjaško šolo prositi popustil prošnjo, naj bode tedaj javno znano, da bivši učitelj, ker je že eno leto močno bolehen in sedaj za 3 mesce na odpustu, ne more svojega posla redno opravljati.

Tedaj si želimo za prihodnjega učitelja enega, da bi bil saj zdrave postave, in nevtrudljiv bodi si v šoli v ceravi, kot tudi v poduku ptaja; zagotovljamo ga, da ne bode ostal dohodek pri sami izrečni šolski plači, marveč tukaj se zna po zmožnosti ceniti, in po zaslugi v poduku ptaja posebno obdarovati.

Štjak 21. avgusta 1872.

Obč. starešinstvo.

Cenik raznega blaga

na goriškem trgu.

	polonik po gl.	3.—	do gl.	3.10
Pšenica				
Rž		2.—		2.5
Turšica		2.—		2.20
ogerska		1.80		2.5
Ječmen, pehan		3.—		3.20
cel		1.90		2.—
Fežol		3.—		3.20
Oves		1.30		1.35
Ajda		2.—		2.10
Rajž prve vrste cent		10.65		11.50
druge		9.25		9.50
Seno		90		1.10
Slama		80		1.—
Slanica (špelj)		32.—		35.—
Krompir nov		2.—		2.25
Vino, belo briško kvinc		15.—		17.—
črno furlansko		16.—		18.—

Medicine in Kirurgije

Dr. Aleksij Rafael Rojic,

M a g i s t e r

porodništva in za oči,

se je preselil z Dornberga v Gorico za veliko cerkev — Contrada del Duomo št. 372., zdravi od 8.—10. ure pred poludne.